

## THE STRUCTURAL RELATIONSHIP BETWEEN VERSE AND MELODY IN THE SONG PROPER OF THE CIPAN AROMANIANS IN DOBRUJA

## LA RELATION STRUCTURELLE ENTRE LE VERS ET LA MÉLODIE DANS LE CHANSON PROPRESMENT DITES DES AROMANIANS CIPAN À DOBROUDJA

## RELAȚIA STRUCTURALĂ DINTRE VERS ȘI MELODIE ÎN CÂNTECUL PROPRIU-ZIS AL AROMÂNILOR CIPANI DIN DOBROGEA

**Mirela KOZLOVSKY**

”Ovidius” University from Constanța

Faculty of Arts

Bd. Mamaia nr. 124, Constanța

mirelakoz@gmail.com

### Abstract

*Aromanians are a branch of the Romanian people. Several theories have been issued about their origin. Starting from historical evidence, researchers claim that Romanianism emerged throughout the Balkan Peninsula and spread from the Danube to mainland Greece, the Aegean Sea, the Adriatic Sea and Istria. These Romanians were the result and, at the same time, the continuators of a vast evolutionary process of Oriental Romanity. (ZBUCHEA, 1999, 14)*

*Aromanian communities have a pronounced patriarchal character, being considered by those in their neighborhood impenetrable and conservative. For centuries, the only form of social organization was the traditional family but also the extended family, that is, the entire community.*

*Having as main occupation the shepherding, the isolated and relatively closed groups, such as the Aromanian shepherd community, have perpetuated ancient practices in life-cycle habits. Aromanians continue to practice with great force the customs and the songs they have inherited and created over time. (OPREA, 2002, 604)*

*The musical repertoire of the Cipani includes poetic-musical creations of archaic character, corresponding to the ritual sequences of the baptismal and funeral ceremonies, songs proper, lullabies, *doine*<sup>1</sup>, ballads and dance music.*

***The proposed scientific approach will reveal the structural relationship established between verse and melody in the songs proper I have collected from the Cipan Aromanians in Dobruja, creations that are part of the original cultural patrimony of this ethnic group.***

### Résumé

*Les Aroumains sont une branche du peuple roumain. Plusieurs théories ont été émises sur leur origine. À partir de preuves historiques, les chercheurs affirment que le roumainisme est apparu dans la péninsule Balkanique et s'est étendu du Danube à la Grèce continentale, en passant par la mer Égée, la mer Adriatique et l'Istrie. Ces Roumains ont été à la fois le résultat et le prolongement d'un vaste processus d'évolution de la romanité orientale. (ZBUCHEA, 1999, 14)*

*Les communautés aroumaines ont un caractère patriarcal prononcé et sont considérées comme impénétrables et conservatrices par leurs voisins. Pendant des siècles, la seule forme d'organisation sociale était la famille traditionnelle mais aussi la famille élargie, c'est-à-dire la communauté entière.*

<sup>1</sup> N.T. - a Romanian musical tune style

*Ayant comme occupation principale l'élevage de moutons, les groupes isolés et relativement fermés, tels que la communauté des bergers Aroumains, ont perpétué des pratiques anciennes dans leurs habitudes de vie. Les Aroumains continuent de pratiquer avec une grande force les coutumes et les chansons dont ils ont hérité et créé au fil du temps. (OPREA, 2002, 604)*

*Le répertoire musical du Cipani comprend des créations musicales et poétiques à caractère archaïque, correspondant aux séquences rituelles des cérémonies baptismales et funéraires, des chansons proprement dites, des berceuses, **doine**<sup>2</sup>, des ballades et de la musique de danse.*

*L'approche scientifique proposée révélera la relation structurelle établie entre le verset et la mélodie dans les chansons proprement dites que j'ai recueillies auprès des Aromanians de Cipan à Dobroudja, créations faisant partie du patrimoine culturel d'origine de ce groupe ethnique.*

## **Rezumat**

*Aromânii reprezintă o ramură a poporului român. Cu privire la originea lor s-au emis mai multe teorii. Pornind de la dovezi istorice, cercetătorii susțin că românismul a apărut în întreaga Peninsulă balcanică și s-a extins de la Dunăre până în Grecia Continentală, Marea Egee, Marea Adriatică și Istria. Acești români au fost rezultatul și în același timp continuatorii unui amplu proces de evoluție al romanității orientale. (ZBUCHEA, 1999, 14)*

*Comunitățile aromânești au avut un pronunțat caracter patriarhal, fiind considerate de către cei din vecinătatea lor impenetrabile și conservatoare. Timp de secole singura formă de organizare socială a reprezentat-o familia tradițională dar și familia extinsă, adică întreaga comunitate.*

*Având ca principală îndeletnicire păstoritul, grupurile izolate și relativ închise, așa cum sunt cele constituite de colectivitățile de păstori aromânii, au perpetuat practici străvechi în desfășurarea obiceiurilor legate de ciclul vieții. Aromânii continuă să practice cu deosebită vigoare obiceiurile și cântecele pe care le-a moștenit și le-a creat de-a lungul timpului. (OPREA, 2002, 604)*

*Repertoriul muzical al cipanilor cuprinde creații poetico-muzicale cu caracter arhaic, corespunzătoare secvențelor ritualice din desfășurarea ceremonialelor nupțial și funebre, cântece propriu-zise, cântece de leagăn, doine, balade și muzică de joc.*

*Demersul științific propus va releva relația structurală ce se stabilește între vers și melodie în cântecele propriu-zise pe care le-am cules de la aromânii cipani din Dobrogea, creații ce fac parte din patrimoniul cultural original al acestui grup etnic.*

**Key words:** *Aromanians, folk song, versification, traditions, folklore*

**Mots clés:** *Aroumains, chant folklorique, versification, traditions, folklore*

**Cuvinte cheie:** *aromâni, cântec popular, versificație, tradiții, folclor*

## **1. Introducere**

„Mențiuni despre aromâni și despre originea latină a limbii lor apar în secolul al XVII-lea la cronicari (Stolnicul Constantin Cantacuzino, Miron Costin), ca și la începutul secolului următor, în Hronicul vechimei a româno-moldo-vlahilor (1717) al lui Dimitrie Cantemir” (SARAMANDU, 2003, 41).

Aromânii, grup etnic bine reprezentat din punct de vedere numeric în Dobrogea, se împart în ramuri distincte, purtând nume ce desemnează zonele geografice sau așezările de origine. Se întâlnesc în prezent următoarele grupe de aromâni:

grămuștenii - (cunoscuți și cu numele de cipani) ce provin din Grecia din Epir;

fărșeroții - originari din nordul Greciei și din Albania (zona Corcea);

pindenii - (cunoscuți și cu numele de verieri sau avdeliați) provin din Grecia din Pind;

bitolenii - originari din Iugoslavia (zona Bitolia). (OPREA, 2002, 604)

<sup>2</sup> N.T. - un style musical roumain

Cercetarea de față se bazează pe culegerile de folclor pe care le-am realizat în ultimii ani la comunitățile de aromâni cipani din Constanța și pe cercetarea repertoriului cules. În prezent, grămuștenii se întâlnesc în special în Grecia, Macedonia, Bulgaria și Albania. Începând cu anul 1928, până în anul 1943, numeroase familii de aromâni grămușteni au sosit și în România, cei mai mulți stabilindu-se în Dobrogea. (CAPIDAN, 2000, 16)

Am constatat că unele dintre cântece fac parte din repertoriul pasiv al aromânilor cipani, având șanse reale de dispariție. Pe unele dintre ele am reușit să le recuperez făcând apel la memoria interlocutorilor. Unele dintre ele fac parte din stratul mai vechi al creației tradiționale aromânești, astfel că au fost supuse mai puțin adaptărilor și cosmetizărilor forțate, procedee des întâlnite în actualitate și dictate de gustul consumatorului de folclor. Trecerea în repertoriul pasiv s-a produs treptat, explicația pentru acest fenomen constă în modernitate și tendințele de uniformizare ale societății dobrogene actuale.

Cântecele propriu-zise, reprezintă genul cel mai bogat, mai variat și cu o vitalitate ce se datorează capacității acestora de a se adapta la atmosfera vieții cotidiene. (OPREA, 2002, 511) În prezent cipanii cântă solistic dar și în grup. Cântarea este univocală, dar uneori se produc și momente de eterofonie, dar numai aleatoriu. Cercetările de teren pe care le-am efectuat la comunitățile de aromâni cipani au evidențiat faptul că interpretarea în grup se produce numai la acele cântece care au pătruns adânc în conștiința colectivității.

Cântecele propriu-zise pot fi considerate adevărate documente de limbă veche românească și muzică arhaică. Am optat pentru aceste exemple muzicalo-poetice deoarece le consider în concordanță cu demersul științific propus.

## **2. Organizarea poetică și muzicală a cântecelor propriu-zise din repertoriul aromânilor cipani din Dobrogea**

Pentru a analiza relația structurală ce se stabilește în cântecul popular aromânesc între vers și melodie, am plecat de la premisa că, idiomul și melodia aromânească au aceleași caracteristici ce stau la baza limbii și melodiei dacoromânești.

Istoricii, lingviștii, folcloriștii care au studiat obiceiurile vieții de familie și ritualurile românilor de la nord și sud de Dunăre, au evidențiat faptul că există asemănări foarte mari în desfășurarea lor, subliniind că la ambele grupuri etnice se respectă un desfășurător aproape identic.

Din cercetările efectuate am constatat că la aromâni, ca și la dacoromâni, cea mai mare parte a poeziei populare este cântată. Muzica și poezia formează în ambianța cântecului popular un tot organic. Aceste două entități nu pot fi separate în procesul creației sau al interpretării. Relația ce se stabilește între vers și rîndul melodic este cea mai importantă, iar în jurul ei converg toate celelalte raporturi poetico – muzicale. Am remarcat că și în cântecele propriu-zise ale cipanilor, ca și în cele ale daco-românilor, în momentul elaborării spontane a creației se produce o convergență a principiilor de organizare poetice și muzicale, în conformitate cu tradiția, cu anumite *formule*, mai mult sau mai puțin stereotipe, preluate de creatorul popular dintr-un arsenal ancestral moștenit. (OPREA, 2002, 113)

Sistemul de versificație al textului poetic reiese din structura gramaticală și fonetică a unei limbi. La fel ca în creațiile tradiționale dacoromânești, și în creațiile tradiționale aromânești versul reprezintă o sintagmă (CONSTANTINESCU; 1973, 77). Cuvintele sunt formate din silabe scurte, având durate aproximativ egale. Apar excepții de la egalitatea cantitativă dar acestea se produc în timpul interpretării numai în scopuri stilistice. Am observat că poezia populară aromânească se caracterizează prin versuri de dimensiuni reduse (scurte). Această trăsătură este o consecință a caracterului oral al folclorului și nicidecum o deficiență sau o lipsă de valoare. Scurtimea versurilor asigură memorarea și preluarea creațiilor tradiționale de către toți membrii comunității. De-a lungul istoriei, memorarea și transmiterea au reprezentat factori esențiali în afirmarea etnică a aromânilor care și-au dus traiul în teritorii multietnice și de cele mai multe ori ostile.

Oralitatea creațiilor tradiționale a determinat un alt aspect important ce se referă la tiparele metrice fixe în care se încadrează. Aceste tipare sunt condiționate de unitatea structurală a

versurilor. La rândul ei, unitatea structurală a versurilor este generată de îmbinarea muzicii cu poezia și de periodicitatea accentelor.

În cântecele din repertoriul aromânilor cipani tiparul metric al versurilor este cu precădere octosilabic, având două forme: acatalectică (completă) și catalectică (incompletă). O caracteristică importantă a versului popular cântat la aromâni o reprezintă menținerea aceluiași tipar pe toată durata cântecului. Versul octosilabic se grupează în patru picioare (podii) metrice binare (tetrapodie). Deoarece în timpul cântării tiparul a rămas neschimbat, am observat că finalurile de vers au suferit unele modificări.

Ajustarea textului poetic pe tipar metric octosilabic, indiferent de numărul de silabe pe care îl are versul (cinci, șase, șapte), se numește izometrizare. În cercetările pe care le-am întreprins am constatat că acest aspect se realizează apelând la următoarele procedee: lărgirea arcului melodic din finalul versurilor prin augmentare ritmică (utilizarea valorilor cu durată mai mare, echivalentă cu durata desfășurării silabelor care lipsesc din vers), utilizarea refrenelor bisilabice, recurgerea la anacruză atunci când cuvântul începe cu silabă neaccentuată.

Un alt aspect pe care l-am remarcat la finalul versului cântat îl reprezintă rima, dar prezența acesteia nu este obligatorie. În cântecele cipanilor ea are rolul de a marca finalul de vers și de a asigura înlanțuirea lor în pseudo-strofă. În repertoriul de cântece am putut identifica tipuri de rime de la consonanță perfectă până la asonanță (lipsa rimei).

Pe lângă tipurile de rimă, în creațiile tradiționale aromânești apar și alte elemente de poezie muzicală. În poezie, ca și în muzică, întâlnim repetarea versurilor sau a rândurilor melodice și varierea acestora. În timpul zămisirii textului poetic și a melodiei, creatorul popular recurge la repetare și variere, ambele procedee fiind indisolubile și conlucrează în vederea realizării creației tradiționale.

Ca procedee compoziționale ale textului poetic întâlnim anafora (repetarea începutului versului în versul următor), paralelismul explicativ (ideea unui vers este reluată și amplificată în următoarele versuri), epitetul, metafora, comparația.

### **3. Argumentație cu privire la relația structurală dintre vers și melodie în repertoriul de cântece al aromânilor cipani din Dobrogea**

Pentru a demonstra relația structurală ce se stabilește între vers și melodie în cântecele propriu-zise aromânești, am urmărit modul în care se produce organizarea poetică și muzicală a acestor creații tradiționale. Pentru fiecare dintre aspectele ce pun în lumină relația ce se stabilește între vers și rândul melodic voi recurge la exemplificări clare și convingătoare. Cântecele selectate asigură aromânilor cipani amprenta identitară în spațiul multicultural dobrogean.

Am ales cântecul propriu-zis “Mi sculai unî tahina” pentru a exemplifica tiparul metric octosilabic în forma sa acatalectică (completă). Refrenele bisilabice *le, le* nu afectează tiparul metric:

## Mi sculai unî tahina / Mă sculai de dimineață

**Moderato** ♩=100

Mi scu - lai u - nî ta - hi -  
na, le - le Mi scu<sup>3</sup> - lai u - nî  
ta - hi - na, Trap - şu'an  
drep - tu la vru - ta mea, le - le  
Trap - şu - an drep - tu la vru - ta mea.

Mi sculai unî tahina, lele,  
Mi sculai unî tahina,  
Trapșu-andreptu la vruta mea, lele,  
Trapșu-andreptu la vruta mea.  
N'i-aflai vruta mea iu-și durn'ia  
Ș-pi crivati ea s-ligăna.

Mă sculai de dimineață, lele  
Mă sculai de dimineață,  
Și trăsei la mândra mea, lele  
Și trăsei la mândra mea,  
Îmi găsii mândra dormind  
Legănându-se în pat.

Am optat pentru cântecele "Steaua chirută" și "Ia isuseami lea, dado" pentru a demonstra cum prin fuziunea cu linia melodică, versurile pare din pseudo-strofă, prezente în formă catalectică (incompletă) se izometricează pe tipar metric octosilabic:

Steaua chirută / Steaua pierdută

**Moderato** ♩ = 110

Na's - prâ - dim tu tu - tâ lu - mea

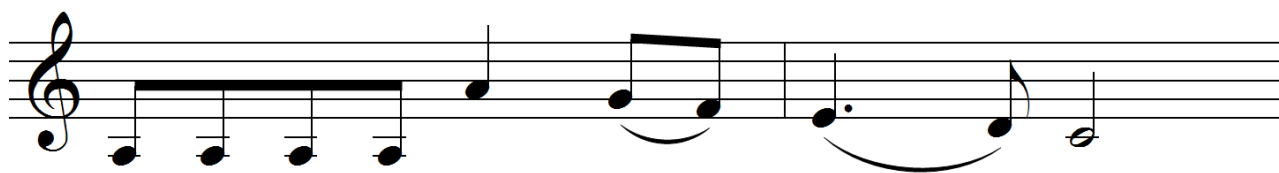
Ste - ua noas - tâ ta's ti'a - flăm

N'am - pâr - țâm di soii ș' lo - curi

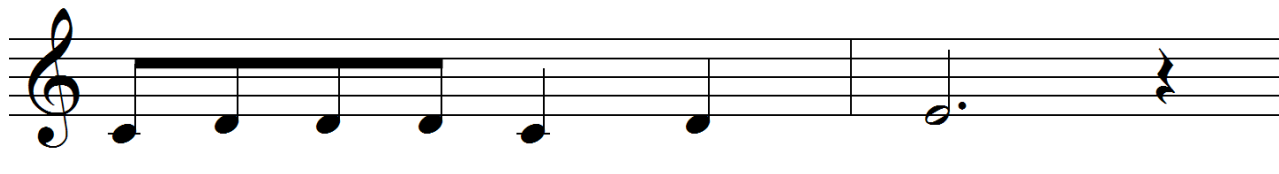
Ș'fâr di ti - ni nă 'tur - năm

Ca - ra s'ar - mâ - neam în hoa - râ

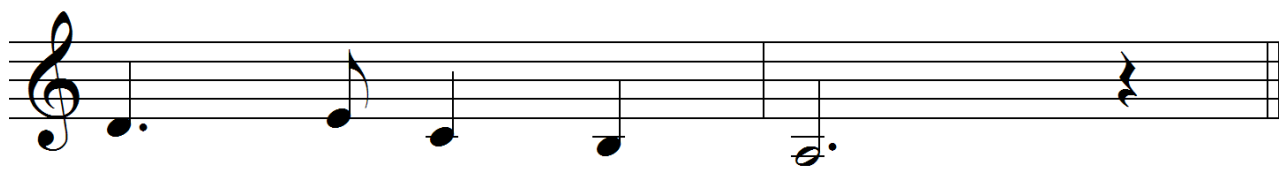
Na - ca ni - lâ va s'a - veai



Pis - ti noi ței fâ - râ — stea - uâ



Na - ca va 's'an - ghi - li - ceai



Ti - ni stea - ua mea

N'asprândim tu tutâ lumea  
Steaua noastă ta's ti'aflăm;  
N'ampârțâm di soii ș'locuri  
Ș fâr' di tini nâ turnămu'...

Ne-am răspândit prin toată lumea  
Steaua noastră să te găsim  
Ne-am depărtat de rude și locuri  
Și fără tine ne-am întors

Cara s'armâneam în hoară  
Naca nilâ va s'aveai..  
Pisti noi ței fârâ steauâ  
Naca va's anghiliceai  
Tini steaua mea...

Dacă am fi rămas în sat  
Poate ai fi avut milă  
Peste noi cei fără stea  
Poate ai fi strălucit  
Tu steaua mea...

Di cât ti câftăm ma multu  
Steaua lunjina țâ u cheri..  
Di'agiunsim ta's nâ hârsimu  
Cu lunjina di la tser..  
Cara s'armâneam în hoară  
Naca nilâ va s'aveai..  
Pisti noi ței fârâ steauâ  
Naca va's anghiliceai  
Tini steaua mea..  
Nu va ti'aflăm vârnâoarâ  
Până nu v'as anvițăm  
Câ steaua iasti tu noi,  
Maș aradzli s'li adnâm

Cu cât te căutăm mai mult  
Îți pierzi lumina  
De am ajuns să ne bucurăm  
Cu lumina de la cer  
Dacă am fi rămas în sat  
Poate ai fi avut milă  
Peste noi cei fără stea  
Poate ai fi strălucit  
Tu steaua mea  
Nu te vom găsi niciodată  
Până când nu vom învăța  
Că steaua este în noi  
Doar razele să-i adunăm

Cara s'armâneam în hoară  
Naca nilâ va s'aveai..  
Pisti noi ței fârâ steauâ  
Naca va's anghiliceai  
Tini steaua mea...

Dacă am fi rămas în sat  
Poate ai fi avut milă  
Peste noi cei fără stea  
Poate ai fi strălucit  
Tu steaua mea...

Ia isuseami, lea dado / Hai logodește-mă, mamă

**Lento** ♩ = 130  
(3+2+2)

Ia i - su - sea - mi lea da - do

Ia i - su - sea - mi

Ia i - su - sea - mi lea da - do

Ia'n - soa - râ - mi lea da - do

Ia'n - soa - râ - mi

Ia isusea-mi, lea dado  
Ia isusea-mi  
Ia isusea-mi, lea dado  
Ia nsoară-mi, lele  
Ia nsoară-mi.

Câ chirolu treați, lea dado  
Câ chirolu treați  
Câ chirolu treați, lea dado  
Ș-ilichia frândzi, lele  
Ș-ilichia frândzi.

Unâ tahina, lea dado  
Unâ tahina  
Unâ tahina, lea dado  
La șopot mi duș, lele  
La șopot mi duș.

Ńi-aflai nâ feată, lea dado  
Ńi-aflai nâ feată

Hai logodește-mă, mamă  
Hai logodește-mă  
Hai logodește-mă, mamă  
Hai însoară-mă, lele  
Hai însoară-mă.

Că vremea trece, mamă  
Că vremea trece  
Că vremea trece, mamă  
Și tinerețea se ofilește  
Și tinerețea se ofilește

Într-o dimineață, mamă  
Într-o dimineață  
Într-o dimineață, mamă  
La izvor m-am dus  
La izvor m-am dus.

Am găsit o fată, mamă  
Am găsit o fată



|                             |                           |
|-----------------------------|---------------------------|
| Ńi-aflai nă feată, lea dado | Am găsit o fată, mamă     |
| Multu mușeată, lele         | Foarte frumoasă           |
| Multu mușeată.              | Foarte frumoasă.          |
| Bună dzuua i-dzăș, lea dado | I-am spus bună ziua, mamă |
| Bună dzuua i-dzăș           | I-am spus bună ziua       |
| Bună dzuua i-dzăș, lea dado | I-am spus bună ziua, mamă |
| Ș-năsă nu ńi gri, lele      | Și ea nu mi-a răspuns     |
| Ș-năsă nu ńi gri.           | Și ea nu mi-a răspuns.    |
| Anda ș-cânta, lea dado      | Când ea cânta, mamă       |
| Anda ș-cânta                | Când ea cânta             |
| Anda ș-cânta, lea dado      | Când ea cânta, mamă       |
| Puii-astâmătea, lele        | Puii se întâlneau         |
| Puii-astâmătea.             | Puii se întâlneau.        |

Observăm cum menținerea tiparului octosilabic pe toată durata desfășurării cântecelor a impus ajustarea textului poetic pe acest tipar metric. Procedeu l-a care a făcut apel creatorul popular a fost lărgirea arcului melodic din finalul versurilor prin augmentarea ritmică, aspect ce a determinat păstrarea tiparului metric.

Trebuie să observăm că în cântecul ”Ia isuseami lea, dado” întâlnim ambele tipuri de rime, de la consonanță perfectă până la asonanță, iar în cântecul ”Steaua chirută” se remarcă versuri de rimă zero (lipsa rimei).

Tot în cântecul ”Ia isuseami lea, dado” putem remarca și alte procedee ce contribuie la izometrizarea versurilor pe tiparul octosilabic: refrenul bisilabic *dado* din finalul versurilor, repetarea versurilor și a rândurilor melodice dar și varierea acestora. Tot aici, în primele două versuri din fiecare strofă se întâlnește anafora (repetarea începutului versului în versul următor). Un alt procedeu pe care îl dezvăluie acest cântec este paralelismul explicativ (ideea unui vers este reluată și amplificată în următoarele versuri).

În cântecele ”Ni'aveam un dor di hoară” și ”Nă oară tu nă ietă” observăm anacruza, plasată în incipitul fiecărui vers din pseudo-strofă care începe cu silabă neaccentuată:

**N'i-aveam un dor di hoară / Aveam un dor de sat**

**Lento** ♩. = 60

Ni' aveam un dor di hoară Di  
mun - țai ver - dzi di fag  
S'mi vi - deam ni - ca nâ oa - râ  
S'mi vi - deam ni - ca nâ oa - râ

1.  
Pit pâ - duri ca nic 's'a - lag

2.  
Pit pâ - duri ca nic 's'a - lag Nâ

dz - ua oa - râ - ș 'vi - ni Di

ni mi vid - z - ui a - clo

Di'ș plân - dzea so - ia cu mi - ni

Lâ - crâ-mam ș'io di'un cai - mo Ni'ar -

cai o - clii spri dzea - nâ Di'a -

ca - sâ di la noi

Pi dze - nu - ri - li di pis - ti hoa - râ

Sus - chi - rau cu - pii di oi

Ni'aveam un dor di hoară,  
 Di munții verdz' di fag  
 S'mi videam nica nâ oară  
 Pit păduri, ca nic' s'alag.

Aveam un dor de sat,  
 De munții verzi de fag  
 Să mă văd încă o dată  
 Prin păduri, copil să alerg.

Nâ dzuâ oara ș'vini,

Într-o zi a venit vremea,

Di ni mi vidzui aclo  
Di'ş plândzea soia cu mini  
Lâcrâmam ş'io di'un caimo.

Când m-am văzut acolo  
Plângeau rudele cu mine  
Plângeam şi eu de dor.

Ni'arcai oclii spri dzeanâ  
Di'acasâ di la noi  
Pi dzenurili di pisti hoară  
Suschirau cupii di oi.

Am privit spre deal,  
De acasă de la noi  
Pe dealurile de peste sat  
Suspinau turme de oi.

Hoara giumitati,  
Ca pustâ îni si spârea  
Casili tuti surpati  
Nicuchirii a lor ş câfta.

Satul înjumătăţit,  
Mi se părea pustiu  
Casele toate dărâmate,  
Îşi căutau stăpânii.

Nă oară tu nă ietă / Odată într-o viață

**Lento** ♩ = 130

Nă o - rã tu nã ie - tã Pi -  
 oa - rã tu nã - ie - tã\_\_\_\_\_

1.

tã de cur - cu - be - tã Nã

2.

tã de cur - cu - be - tã

Oh ai - man - ai - man

Pi - tã de cur - cu - be - tã\_\_\_\_\_

Oh ai - man ai - man

Pi - tã de cur - cu - be - tã

|   |   |
|---|---|
| Nâ oară tu nâ ietâ<br>Pitâ di curcubetâ         | Odată într-o viață<br>Plăcintă de dovleac   |
| Oh aiman aiman<br>Pitâ di curcubetâ             | Of, aiman aiman<br>Plăcintă de dovleac      |
| Nu'ni si feați bună<br>Ș 'io ni'armaș agiunâ    | Nu mi-a ieșit bună<br>Și am rămas flămândă  |
| Oh aiman aiman<br>Ș Io ni'armas agiunâ          | Of aiman aiman<br>Și am rămas flămândă      |
| Ni'adrai nâ pitâroanji<br>Sâ feați cârtsâcoanji | Am facut o plăcintă mare<br>Și a ieșit tare |
| Oh aiman aiman<br>Sâ feați cârtsâcoanji         | Of aiman aiman<br>Și a ieșit tare           |
| Sâ feați cârtsâcoanji<br>Ș mi sâturai di foami  | A ieșit tare<br>Și m-am săturat de foame.   |
| Oh aiman aiman<br>Mi sâturai di foami.          | Of aiman aiman<br>M-am săturat de foame.    |

#### 4. Concluzii

Demersul științific a demonstrat prin exemplificările prezentate relația structurală dintre vers și melodie în repertoriul de cântece al aromânilor cipani din Dobrogea. Studiul a confirmat faptul că în creațiile tradiționale, cele două elemente, vers și melodie, formează un tot unitar inseparabil, alcătuit după legi imuabile. Prin cântecele propriu-zise selectate spre exemplificare am evidențiat că în vederea exprimării aceluiași conținut, dimensiunile rândurilor melodice și ale versurilor coincid.

Am ilustrat prin exemplele muzicale prezentate că elementele de expresie artistică se manifestă în cadrul dialectului aromânesc în conformitate cu structura limbii vorbite și concepția estetică proprie acestui grup etnic. Voi enumera aspectele pe care le-a relevat demersul științific propus:

- există o legătură puternică între dimensiunea versului și a frazei muzicale;
- dimensiunea versului este reglementată de melodie, rândul melodic având invariabil opt silabe;
- tiparul metric de 8 silabe, cu structură binară, se regăsește în toate exemplele utilizate;
- tiparul metric odată fixat este respectat pe toată perioada interpretării;
- lărgirea frazei muzicale și izometrizarea versurilor cu număr mai mic de silabe pe tiparul octosilabic;
- apariția refrenelor bisilabice care contribuie la ajustarea versului pe tiparul metric;
- apariția în timpul execuției a refrenelor bisilabice care nu afectează tiparul metric;
- gruparea versurilor în strofa melodică pe distihuri și prin rimă succesivă;
- se remarcă versuri de rimă zero (lipsa rimei);
- apariția anacruzei în timpul interpretării.

În urma culegerilor de folclor întreprinse la aromânii cipani dobrogeni am observat cum cântecul propriu-zis, categoria folclorică cea mai robustă, se comportă ca un organism viu, metamorfozându-se în conformitate cu factorii externi și interni care acționează asupra vieții economice și culturale din spațiul dobrogean.

Uniformizarea repertoriului, renunțarea la emisia nazală și la cântarea eterofonică s-au produs ca o consecință a dinamismului ce caracterizează repertoriul comunitar. În prezent, în practica folclorică a cipanilor din Dobrogea am constatat emanciparea interpreților și desprinderea lor de stilul specific cântării tradiționale.

Dacă ținem cont de deșrădăcinarea lor din locurile de baștină (Grecia) și de colonizările ulterioare în teritorii străine (Cadrilater și Dobrogea), aceste aspecte se justifică. Atenuarea sentimentului de apartenență la un spațiu geografic propriu a determinat modificări în mentalitatea, comportamentul și tradițiile etnicilor.

În trecut, în teritoriile de proveniență, Grecia și Cadrilater, nu se putea vorbi despre lăutari. Astăzi acest segment este bine reprezentat în cultura lor tradițională. Lăutarii aromâni au inclus în repertoriul comunitar cântece născute din fuziunea diferitelor stiluri regionale și din contaminările cu alte culturi (greacă și bulgară).

Cu toate influențele externe ce apar, cântecele propriu-zise se păstrează încă în sfera stilului etnic datorită legăturii dintre structura versului și linia melodică. Propagarea lor până în zilele noastre este dovada cea mai autentică a trăinicieii acestor creații, a dârzeniei cu care comunitatea aromânească și-a apărât moștenirea spirituală de-a lungul istoriei.

### **Bibliografie**

- CAPIDAN, Theodor, *Macedoromâni*, București, Ed. Litera Internațional, 2000  
CONSTANTINESCU, Nicolae, *Rima în poezia populară românească*, București, Ed. Minerva, 1973  
OPREA, Gheorghe, *Folclorul muzical românesc*, București, Ed. Muzicală, 2002  
SARAMANDU, Nicolae, *Studii aromâne și meglenoromâne*, Constanța, Ed. Ex Ponto, 2003  
ZBUCHEA, Gheorghe, *O istorie a românilor din Balcani*, București, Ed. Biblioteca Bucureștilor, 1999

### **Listă informatori**

- Beca Agora, 63 de ani, aromâncă, pensionară, născută în satul Ceamurlia de Sus, jud. Tulcea  
Beca Constantin, 67 de ani, aromân, pensionar, născut în satul Beidaud, jud. Tulcea  
Beca Ana Maria Anagnosti, 40 de ani, aromâncă, profesoară de canto, născută în Babadag, jud. Tulcea  
Arnăutu George, 22 ani, aromân, instrumentist, născut în orașul Constanța

